

DRNIŠ

Grad Drniš (3332 st.), najveće je gradsko naselje u središnjem dijelu Šibensko – kninske županije i administrativno – upravni centar Petrova polja, Zagore, Miljevačkog platoa i Promine. Administrativnom prostoru grada pripadaju i sela Badanj (326 st.), Biočić (145 st.), Bogatić (113 st.), Brištane (306 st.), Drinovci (227 st.), Kadina Glavica (225 st.), Kanjane (17 st.), Kaočine (253 st.), Karalić (122 st.), Ključ (186 st.), Kričke (327 st.), Lišnjak (5 st.), Miočić (47 st.), Nos Kalik (5 st.), Pakovo Selo (246 st.), Parčić (134 st.), Pokrovnik (256 st.), Radonić (434 st.), Sedramić (238 st.), Siverić (620 st.), Širitovci (225 st.), Štikovo (82 st.), Tepljuh (149 st.), Trbounje (259 st.), Velušić (91 st.) i Žitnić (195 st.). Prema posljednjem popisu stanovnika iz 2001. godine prostor grada Drniša ima 8 595 stanovnika, a sam grad ima 3332. Godine 1991. prostor grada imao je 14 647 stanovnika. Velika ratna razaranja i velike migracije stanovništva ovaj su prostor umnogome depopularizirali.

Povijest. Drniš se prvi put u pisanim povijesnim izvorima spominje 8. ožujka 1494. godine. Arheološki ostaci, ponajviše keramički, na današnjoj Gradini, najstarijem dijelu grada ukazuju da je tu postojalo gradinsko naselje u brončanodobnom periodu.

Arheološkim istraživanjima pronađeni su i ostaci iz kasnoantičkog perioda, što daje naslutiti da se tu nalazio jedan kastrum, koji je kontrolirao prometnice na tom području. Istočno od današnje gradine, gotovo na samom utoku Čikole iz Petrova polja u kanjon, na lokalitetu Grubišića glavica potvrđeni su ostaci jedne građevine koja potječe iz antičkog perioda, a prema jednoj grafici Drniša iz 1708. godine na tom mjestu vidljiv je most s lukovima, koji je u odnosu na ostatke antičkih cesta vjerojatno postojao još u to vrijeme.

U srednjem vijeku na lokalitetu Gradina sagrađena je utvrda čiji su se ostaci sačuvali samo na južnom dijelu. Vjerojatno je pripadala sustavu utvrda na području rijeka Krke i Čikole (Ključica, Kamičak, Bogočin i Nečven). Zasižno se nalazila u rukama hrvatske velikaške obitelji Nelipić, u čijem se posjedu nalazilo čitavo ovo područje. Uokolo utvrde razvilo se i naselje – podgrađe (sub urbum), stari dio današnjega Drniša. 1522. godine Turci su osvojili čitavo područje Petrova polja, Promine i velikoga dijela Zagore, a Drniš postaje upravno – administrativno središte ovoga kraja. Turci dograđuju postojeću srednjovjekovnu utvrdu (centralna kamena kula koja i danas postoji, te sjeverni obrambeni zid), a grad pretvaraju u jak trgovački centar koji se nalazio na pola puta između Primorja i Bosne.

Prema pisanim i materijalnim ostacima Drniš je imao pet džamija, sahat kulu i neke druge građevine, koje je 1649. godine, za vrijeme Kandijskoga rata velikim dijelom porušio mletački vojskovođa i generalni providur Leonardo Foscolo, a sat koji se nalazio na sahat kuli demontirao i prenio u Šibenik gdje se i danas nalazi.

1683. godine, potaknuti velikom pobjedom Austrije nad Turcima kod Beča, stanovništvo drniškoga spontano se diglo na ustanak protiv Turaka, a tom prigodim oslobođen je Drniš i čitava njegova okolica. Grad i olono područje nasaljava se uglavnom novopridošlim stanovnicima uglavnom iz Bosne, a najveće zasluge za to imali su visovački franjevci.

Zbog strateške važnosti ovoga područja i svakodnevne turske opasnosti. Mlečani su odlučili proširiti i dozidati postojeću srednjovjekovnu utvrdu, prilagodivši je novim graditeljskim standardima (tlorisna osnova iz

1708. godine), u prvom redu ojačanim zidinama kako bi se spriječilo probijanje zidina topovima. U samom gradu Mlečani su podigli vojarnu, te desetke civilnih objekata, o čemu svjedoči jedna grafika Drniša iz 1708. godine. Pošto je nestala neposredna ratna opasnost, drniška utvrda početkom XIX. stoljeća gubi svoju izvornu namjenu te postaje izdašni rudnik građevnog kamena koji se sa toga mjesta raznosio po čitavom Drnišu, a današnji ostaci utvrde samo su mali dio onoga što se tu nalazilo.

Sredinom XVIII. stoljeća, nakon velike epidemije kuge (1732 – 1734.) Drniš se postupno urbanizira, ali administrativno – upravni centar postaje Knin, koji to ostaje sve do sredine XIX. stoljeća. Tek za vrijeme austrijske vladavine grad dobiva suvremenu upravu i administraciju (škola, sud, općinska uprava, pošta, općinski liječnik, kulturna društva, čitaonice, knjižnice, športska društva i dr.), a rudno bogatstvo (ugljen, boksit, ukrasni i građevinski kamen) bili su temelj industrijalizacije ovoga kraja. Počeci suvremene eksploatacije ugljena na drniškom području započinju oko 1870. godine, a boksita oko 1910. godine. Tijekom Domovinskog rata od 1991 – 1995. godine grad Drniš i 80% područja bivše općine bili su okupirani, sustavno opljačkani, a stanovništvo najvećim dijelom protjerano. Grad Drniš tijekom okupacije 1991. – 1995. godine pretrpio je velika razaranja. Osim stambenih objekata uništeni su gotovo svi gospodarski i infrastrukturni objekti, a obnova koja je otpočela 1995. godine traje još i danas.

Muzej grada Drniša